

ня рівнів розвитку патріотичної рефлексії особистості пізньої юності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бех І.Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості : в 2 т. Чернівці : Букрек, 2015. Т. 1. 640 с.
2. Бех І.Д. Довільна поведінка школярів як мета виховання. *Рідна школа*. 1993. № 9. С. 29–32.
3. Михальченко Н.В. Детермінанти розвитку патріотичної рефлексії особистості. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»* / за ред. О.Є. Близової. Херсон : ВД «Гельветика», 2017. Вип. 6. Т. 2. С. 54–59.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія : посібник. Київ : Академвидав, 2003. 448 с.
5. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2005. 360 с.
6. Шугай М.А. Психологічний аналіз розвитку національної рефлексії в процесі навчальної діяльності молодших школярів : автореф. дис. ... канд. психол. наук. Рівне, 2002. 24 с.
7. Шугай М.А. Критерії рівня сформованості національної самосвідомості особистості. *Наукові записки. Острого* : Видавничий комплекс Острозької академії, 2002. С. 159.
8. Mykhalchenko N.V. The role of Ukrainian symbol and folklore in the development of patriotic reflection of personality. *Imperatives of civil society development in promoting national competitiveness* 6 December 13–14, 2018. Batumi, Georgia : Publishing House Kalmosani, 2018. Vol. 2. P. 266–269.

УДК 159.953:5

DOI 10.32999/ksu2312-3206/2019-1-28

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ НА БАЗІ ДИСТАНЦІЙНИХ НАВЧАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ КУРСІВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Назар М.М., к. психол. н., старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник
лабораторії сучасних інформаційних технологій навчання
*Інститут психології імені Г.С. Костюка
Національної академії педагогічних наук України*

Формування компетентностей у комп'ютерно опосередкованому та безпосередньому спілкуванні становить важливе завдання для сучасної педагогічної та вікової психології. Актуальність завдання визначається постійною інтеграцією інформаційних (інфокомунікативних, мережових, мультимедійних) технологій у різноманітні сфери життя людини, такі як навчання, професійна діяльність, рекреаційна діяльність, спілкування тощо. Визначено, що здійснення дистанційних навчально-психологічних курсів і занять у віртуальних освітніх просторах забезпечує найбільш продуктивні умови для розвитку комунікативної компетентності з використанням комп'ютерного опосередкування. Крім цього, іншими важливими чинниками забезпечення продуктивності навчання є розробка моделі учасника дистанційних навчальних курсів і занять, покроковий алгоритм здійснення завдань, використання мультимедійних технологій, що певним чином наближають дистанційне мережеве спілкування до безпосереднього, тощо. Інтернет-тренінги з формування комунікативних компетенцій можуть бути рекомендовані до використання як продуктивний інструмент сучасної психології та педагогіки, що має значні перспективи та можливості для подальшого розвитку та задіявання у практичній сфері.

Ключові слова: тренінги, мережа, Інтернет, комунікація, спілкування.

Назар М.Н. ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ НА БАЗЕ ДИСТАНЦИОННЫХ ОБУЧАЮЩЕ-ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ КУРСОВ В СЕТИ ИНТЕРНЕТ

Формирование компетентностей в компьютерном опосредованном и непосредственном общении является важной задачей для современной педагогической и возрастной психологии. Актуальность задания определяется постоянной интеграцией информационных (инфокоммуникационных, сетевых, мультимедийных) технологий в разнообразных областях жизни человека, таких как обучение, профессиональная деятельность, рекреационная деятельность, общение и т.п. Определено, что осуществление дистанционных учебно-психологических курсов и занятий в виртуальных образовательных пространствах обеспечивает наиболее продуктивные условия для развития коммуникационной компетентности с использованием компьютерного опосредствования. Интернет-тренинги по формированию коммуникационных компетенций могут быть рекомендованы к использованию как продуктивный инструмент современной психологии и педагогики, имеющий значительные перспективы и возможности для последующего развития и задействования в практической области.

Ключевые слова: тренинги, сеть, Интернет, коммуникация, общение.

Nazar M.M. BASIC ORGANIZATIONAL FACTORS OF PRODUCTIVE INTERNET TRAININGS' REALIZATION FOR COMMUNICATIVE COMPETENCES' DEVELOPMENT

Forming of competence in the computer mediated and direct communication makes an important task for modern pedagogical and age psychology. Tasks' actuality is determined by permanent integration of information such as informative-communicative, network, multimedia etc. technologies in the different spheres of people's life, such as studies, professional activity, recreational activity, communication and so on. The results of the remote learning during internet training of communicative competence's forming and successful communication showed noticeable improvements in most participants in the field of communicative competence at comparison of indexes to beginning of studies and after its completion. Today as a result of the conducted researches and internet training of communicative competence's forming and successful communication, in particular, and also other learning programs of modern information technologies of education's laboratory in virtual educational space, there are all grounds for the argued position concerning the presence of substantial educational-psychological possibilities in remote learning courses and employments carried out in network space of the Internet with the use of modern information-communicative and multimedia technologies. There are not doubts the process of optimization and perfection of such technologies have to proceed, as experience of their use yet is limited enough, and technological progress permanently changes the virtual context of learning due to introduction to everyday life of new information-communicative and multimedia developments or improvement of already existing developments. It became certain that realization of remote educational-psychological courses and employments in virtual educational spaces provides the most productive terms for development of communicative competence with the use of computer mediation. Internet trainings of communicative competence's forming can be recommended for using as a productive instrument of modern psychology and pedagogics which has considerable prospects and possibilities for subsequent development and involving in a practical area.

Key words: *trainings, network, Internet, communication.*

Постановка проблеми. Навчально-психологічні технології групового дистанційного навчання з кожним роком стають все більш актуальними та поширеними, охоплюючи тисячі нових учасників по всьому світу. Інтернет-тренінги поруч з вебінарами, інтернет-конференціями, груповими чатами тощо посідають місце як один з провідних таких інструментів. Важливим напрямом здійснення інтернет-тренінгів є формування комп'ютерно опосередкованої та безпосередньої комунікативної компетентності у своїх учасників, що, своєю чергою, становить важливе завдання для бурхливих, високо динамічних умов діяльності та життя інформаційного суспільства, в якому інформація стала ключовою цінністю, що забезпечує ефективність діяльності, а комунікативні процеси – однією з найважливіших умов поширення, пошуку та фільтрації інформації. Комунікативна компетентність – одне з базових умінь індивідуума, завдяки якому він забезпечує собі якісну соціалізацію, адаптацію до соціальних контекстів діяльності, можливості досягати бажаних цілей, сприяти інтелектуальному та особистісному розвитку як у себе, так і в інших людей. Розвиток і формування комунікативної компетентності стає одним з ключових завдань педагогічної психології.

Метою роботи є дослідження можливостей формування комунікативних компетенцій на базі дистанційних навчально-психологічних курсів у мережевому просторі.

Розробка концептуальних моделей і базових організаційних чинників продуктив-

ного дистанційного навчання, що здійснюється у віртуальному просторі мережі Інтернет, створює необхідне підґрунтя як для проектування, так і для організації та проведення дистанційних навчальних курсів і занять, зокрема у віртуальних освітніх просторах.

У останніх дослідженнях (М.Л. Смульсон, Ю.І. Машбиць, М.І. Жалдак, Ю.М. Лотоцька, М.М. Назар, П.П. Дітюк, В.В. Депутат та ін.) пропонується розділяти контентну архітектуру навчальної системи в інтернет-тренінгах та інших форматах дистанційного мережевого навчання на дві взаємопов'язані частини: інтерфейс, що відповідає за контент та організацію управління навчальною діяльністю (включає формування, розвиток і збереження вмотивованості та готовності учасників навчального процесу до навчання, педагогічний модуль, підготовку та застосування моделі учасників навчання, персоналізацію навчального процесу під психологічну специфіку учасників та рівень сформованості у них навчальних можливостей, організацію діяльності навчальних груп і спільнот тощо), та зміст навчання й систему експертної оцінки (дають змогу сформувати та максимально об'єктивно оцінити системи необхідних компетенцій) [1; 7; 10].

Спираючись на попередні дослідження (М.Л. Смульсон, М.М. Назар та ін.) психологічних потенціалів навчально-психологічних інтернет-тренінгів з корегування показників інтернет-залежності, агресивності, депресивності та інтенсифікацію показників

самоактуалізації у користувачів мережевого простору, показані продуктивні можливості таких інтернет-тренінгів та виявлена їх роль як перспективної технології проведення групової роботи навчального та психологічного спрямування [8; 10].

Проектування дистанційних навчальних курсів і занять на ґрунті розробки моделі учасників становить важливе та актуальне завдання, що показано у сучасних дослідженнях (П.П. Дітюк, Ю.М. Лотоцька, М.М. Назар, Д.С. Мещеряков та ін.). Модель учасника – спрощене уявлення реального та унікального індивідууму або такого, який уособлює певну вибірку або групу індивідуумів та характеризується наявністю тих або інших властивостей, процесів і станів. Проектування інтернет-тренінгів, що базується на моделі учасника, дає змогу створювати та здійснювати більш індивідуалізовані заняття, досягати більшої навчальної продуктивності [1; 9].

У віртуальному освітньому просторі лабораторії сучасних інформаційних технологій навчання Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, що базується на програмно-технічній платформі Moodle, був створений інтернет-тренінг з розвитку комунікативної компетентності та успішного спілкування. Розроблена система критеріїв, що реєструють досягнення бажаних навчально-психологічних результатів у учасників інтернет-тренінгу, до яких відноситься набір компетенцій, а саме: визначення мети спілкування (який результат досягається, куди рухаємося) для себе і для співбесідника (або співбесідників); врахування наміру учасників спілкування (навіщо вони прагнуть до такого-то результату?); оцінка особливостей ситуації спілкування (де відбувається спілкування? коли? у якому стані перебуває кожен учасник?); врахування способів та стратегій спілкування з кожним співбесідником для досягнення мети спілкування (як кожний учасник спілкування рухається до досягнення результатів?); вибір адекватних (тобто результативних і екологічних) конкретній ситуації та співбесідникам власних стратегій комунікації; готовність змінювати свою поведінку в процесі спілкування (вміння бути гнучким); отримання задоволення від спілкування.

Відповідні критерії об'єктивної реєстрації змін були покладені в основу моделі учасника інтернет-тренінгу під час його проектування (М.Л. Смульсон, М.М. Назар, Д.С. Мещеряков та ін.). Як і в інших випадках, розробка моделі учасника навчальних курсів і занять відбувається через визначення континууму значимих можливих альтернатив у навчальному виборі учасників

під час виконання ними навчальних завдань, результати яких (можливих альтернатив) репрезентовані у каталогі впливів, що керують навчальним процесом з боку навчальної системи, тоді як значимість відповідних варіантів вибору визначається мірою їхньої співвіднесеності з метою навчальної системи [1; 8].

Континуум значимих можливих альтернатив навчального вибору учасників навчального процесу є підставою для організації та здійснення впливу з боку навчальної системи (П.П. Дітюк, М.М. Назар, М. Маheu та ін.). Виявлення та визначення змісту значимих складників континууму, можливих варіантів вибору учасників стосовно досягнення навчальної мети для формування подальшої навчальної дії в контексті досягнення зазначеної мети стає можливим завдяки опису, розробці та застосуванню на практиці моделі учасника. Враховуючи відсутність безпосереднього психолого-педагогічного впливу ведучого дистанційного навчального курсу або заняття на учасників навчання, завдання розробки моделі учасника є для дистанційного навчання ще більш актуальним, ніж для традиційного. Отже, підготовка, опис і застосування моделі учасника навчальних проектів, що здійснюються у віртуальному просторі мережі Інтернет, становить одне з ключових завдань під час проектування та організації таких проектів [1; 5; 8; 11].

Інтернет-тренінг з формування комунікативної компетентності та успішного спілкування побудований на ґрунті сучасної концептуально-технологічної моделі навчання та психологічної роботи, що проводиться через мережу Інтернет. На відміну від попередньої моделі, що вже застаріває, яка була побудована на ґрунті протиставлення комп'ютерно опосередкованої комунікації й передачі інформації та «традиційного», безпосереднього спілкування й передачі інформації, сучасна модель враховує новітні тенденції у розвитку інфокомунікативних і мультимедійних технологій (представлені, зокрема, у вигляді вебінарів, відеочатів, відеоконференцій, спілкування у тривимірних віртуальних просторах тощо) та побудована на ґрунті єдності безпосереднього та комп'ютерно опосередкованого спілкування [2; 6].

Як групова, так і індивідуальна навчально-психологічна діяльність, що здійснюється з використанням інфокомунікативних і мультимедійних технологій, особливо у віртуальних освітніх просторах, має значні перспективи. Процес подальшого поширення цих технологій є цілком обґрунтованим, пояснюється як їхньою продуктив-

ністю, так і зручністю та економічністю. Майбутнє навчально-психологічних курсів і занять через мережу Інтернет особливо пов'язується з прогресом у розвитку мультимедійних потенціалів сфери інтернет-комунікації, завдяки якому суб'єкти спілкування, що здійснюється на ґрунті застосування інформаційних технологій, наближаються у здійсненні такого спілкування до його безпосереднього, традиційного способу здійснення, а самі навчальні технології та навіть інтерфейс навчальних систем все більшою мірою включають у себе мультимедійні та інтерактивні компоненти (відеоролики, аудіозаписи, анімації, тривимірне моделювання тощо). У такому спілкуванні (або більш широко передачі інформації) відбувається розмиття меж між «комп'ютерним» і «живим» способами його здійснення, виникає інтегрований, комплексний спосіб спілкування, що технологічно є комп'ютерно опосередкованим, а практично максимально уподібнюється до безпосереднього традиційного з багатьма його перевагами. Такий інтерактивно-мультимедійний концептуальний підхід у проектуванні, розробці та здійсненні навчальних програм з часом має повністю чи переважно витіснити попередній «текстово-знаковий», що був побудований майже виключно на роботі з текстами та частково зображеннями, і тому мав досить обмежені навчальні та комунікаційні можливості [3; 7].

Аналіз психологічної специфіки дистанційних навчальних курсів і занять, зокрема інтернет-тренінгу з формування комунікативної компетентності та інших програм лабораторії сучасних інформаційних технологій навчання, дав змогу виділити деякі ключові властивості: по-перше, сучасні інфокомунікативні та мультимедійні технології забезпечують необхідні умови для здійснення навчально-психологічної групової та індивідуальної роботи у мережі Інтернет; по-друге, формування чітких алгоритмів і послідовностей дій як простих, так і складних, розгалужених створює контекст для продуктивного здійснення навчальних курсів і занять у віртуальній реальності мережі Інтернет; по-третє, групова навчально-психологічна робота на основі організаційно-методичної підтримки з боку ведучого та/або тьюторів є не тільки можливою у застосуванні завдяки сучасним інформаційним технологіям, але і бажаною – такою, що забезпечує суттєвий рівень своєї ефективності; по-четверте, за наявності деяких організаційних чинників, а саме підготовленої програмно-технічної навчальної інтернет-платформи, достатнього рівня сформованості компетенцій у користуван-

ні базовими комп'ютерними програмами, професіоналізма ведучого, дистанційні навчальні курси та заняття стають можливими та демонструють оптимальні результати; по-п'яте, для тих завдань і вправ, що здійснюються за відсутності аудіовізуальних контактів учасників навчального процесу з ведучим або тьюторами, потрібна відповідна розробка або адаптація [4; 7; 11; 13].

Дистанційні навчальні курси та програми у мережі Інтернет на сучасному етапі стали виконувати, як мінімум три важливі функції: функцію дистанційного навчального інструмента для здійснення групового та індивідуального навчання у віртуальному просторі; функцію дистанційного інструмента психологічної роботи для здійснення психологічної оптимізації та особистісного зростання; функцію інструмента побудови та розвитку віртуальних освітніх середовищ. Здебільшого ці функції виконуються одночасно [10].

У результаті вивчення сучасної практики дистанційного навчання та аналізу результатів наших дистанційних навчальних курсів, зокрема інтернет-тренінгу з формування комунікативної компетентності та успішного спілкування, зроблені висновки про наявність певних базових організаційних умов проведення продуктивних навчальних курсів і занять у мережевому просторі, до яких відносяться такі: по-перше, використання технологічно та функціонально розвинутої програмної інтернет-платформи для дистанційного навчання, такої як "Moodle"; по-друге, чіткі та зрозумілі інструкції для учасників навчального процесу; по-третє, апробовану та перевірену у «позаком'ютерних» традиційних умовах програму дистанційних навчальних курсів чи занять; по-четверте, професіоналізм (компетентність) і досвідченість у проведенні та організації дистанційного навчання з боку ведучого (та за наявності тьюторів); по-п'яте, наявність мінімальних компетенцій у оперуванні базовими комп'ютерними програмами (веб-браузер, електронна пошта, месенджери "Skype", "Viber", "WhatsApp" тощо) з боку учасників занять; по-шосте, встановлена інтернет-комунікація між адміністрацією навчального курсу чи заняття та його учасниками, для чого можуть використовуватися чати, електронна пошта, коментування у матеріалах інтернет-сайту, групи та повідомлення у соціальних мережах, інтернет-форуми, месенджери тощо; 7) оперативний зворотний зв'язок від ведучого, тьюторів та адміністраторів на повідомлення користувачів [4; 12].

Використовуючи розроблені у лабораторії сучасних інформаційних технологій

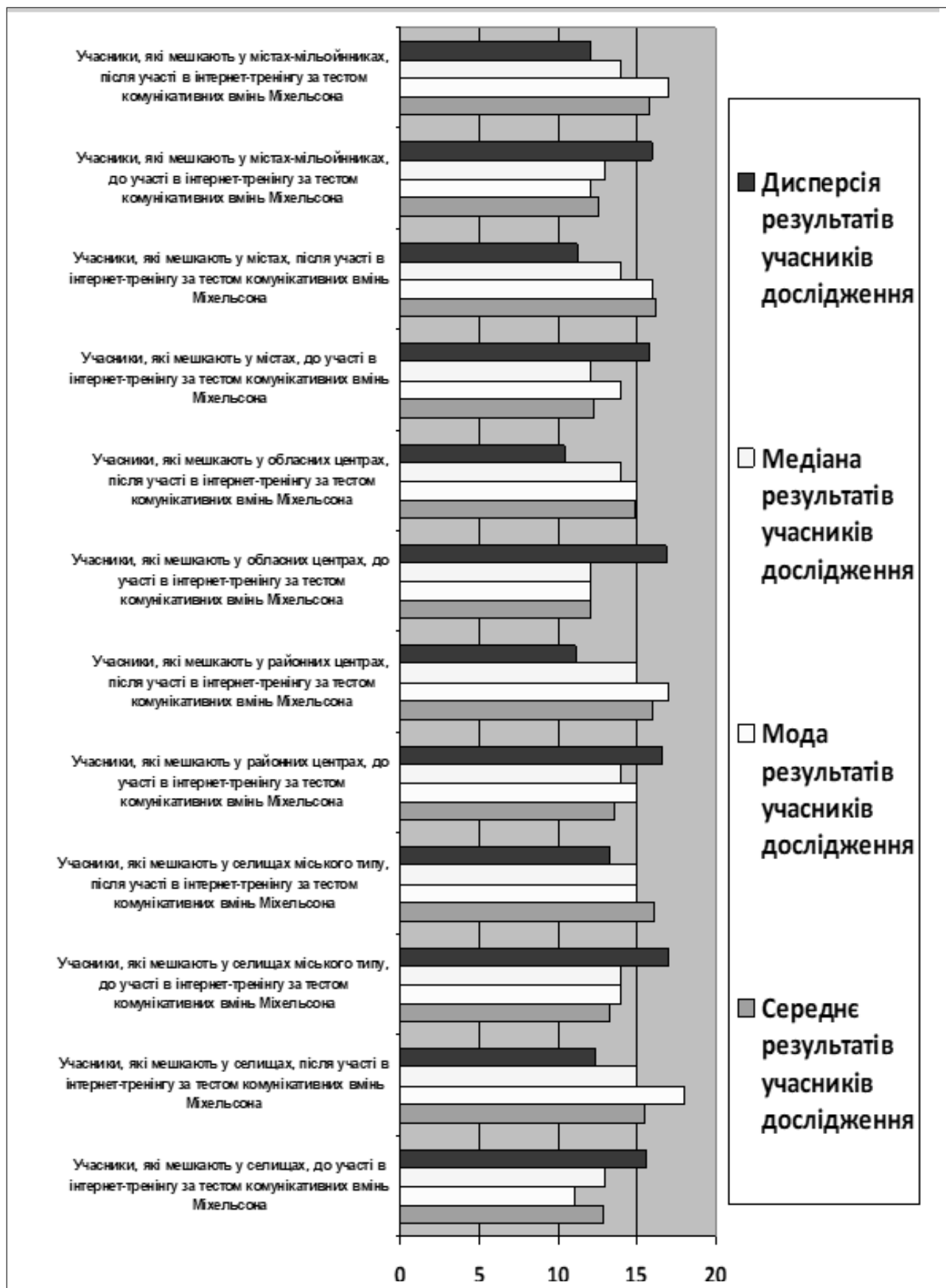

Рис. 1. Результати за шкалою впевненої поведінки тесту комунікативних умів Міхельсона (в адаптації Ю.З. Гільбуха), розподілені за показником рівня місця проживання досліджуваних учасників інтернет-тренінгу з формування комунікативної компетентності

навчання концептуальні засади продуктивного дистанційного інтернет-навчання, значний практичний досвід у здійсненні навчально-психологічних курсів і занять у мережі Інтернет, а також можливості сформованого віртуального освітнього простору, був розроблений і підготовлений на технологічних можливостях програмної платформи "Moodle" інтернет-тренінг з формування комунікативної компетентності та успішного спілкування, що знаходиться за електронною адресою <http://moodle.newlearning.org.ua/course/view.php?id=2>. Серед інструментів виявлення ефективності навчання були представлені такі діагностичні методики, як тест «Визначення способів регулювання конфліктів» (також відомий як тест «Стратегія та тактика поведінки у конфліктній ситуації», або як тест К. Томаса), тест «Оцінка рівня комунікабельності» В.Ф. Ряховського, тест «Рівень конфліктності особистості», тест «Комунікативних вмінь» Міхельсона (в адаптації Ю.З. Гільбуха).

Результати дистанційного навчання під час інтернет-тренінгу з формування комунікативної компетентності та успішного спілкування, зокрема з тесту комунікативних умінь Міхельсона (в адаптації Ю.З. Гільбуха), продемонстрували у більшості учасників помітні покращення у сфері комунікативної компетентності за порівняння показників до початку навчання та після його завершення. Результати по різних методиках дослідження, що демонструють комунікативні компетенції, поліпшилися за час участі у дистанційному навчальному курсі. Концептуальні засади ефективності навчання та психологічної роботи у мережевому просторі, принципи організації навчального процесу, а також навчально-психологічні технології, використані в інтернет-тренінгу з формування комунікативної компетентності в контексті функціонування віртуального освітнього простору, виявили свою продуктивність і обґрунтованість, можуть бути рекомендовані для застосування у сучасній психологічній і педагогічній практиках – у сфері навчання, психологічної роботи, психопрофілактики, особистісного зростання. Разом із тим немає сумнівів і в тому, що процес оптимізації та вдосконалення відповідних технологій має тривати, оскільки досвід їх використання ще досить обмежений, а технологічний прогрес перманентно змінює віртуальний контекст навчання за рахунок введення в ужиток нових інфокомунікативних і мультимедійних розробок або покращення вже наявних.

Висновки. У процесі дослідження були виявлені можливості формування комуні-

кативних компетенцій на базі дистанційних навчально-психологічних тренінгових курсів у мережевому просторі. Формування компетентностей у комп'ютерно опосередкованому та безпосередньому спілкуванні становить важливе завдання для сучасної педагогічної та вікової психології. Актуальність завдання визначається постійною інтеграцією інформаційних (інфокомунікативних, мережевих, мультимедійних) технологій у різноманітні сфери життя людини, такі як навчання, професійна діяльність, рекреаційна діяльність, спілкування тощо. Визначено, що здійснення дистанційних навчально-психологічних курсів і занять у віртуальних освітніх просторах забезпечує найбільш продуктивні умови для розвитку комунікативної компетентності з використанням комп'ютерного опосередкування. Крім цього, іншими важливими чинниками забезпечення продуктивності навчання є розробка моделі учасника дистанційних навчальних курсів і занять, покроковий алгоритм здійснення завдань, використання мультимедійних технологій, що певним чином наближають дистанційне мережеве спілкування до безпосереднього, тощо. Інтернет-тренінги з формування комунікативних компетенцій можуть бути рекомендовані до використання як продуктивний інструмент сучасної психології та педагогіки, що має значні перспективи та можливості для подальшого розвитку та задіявання у практичній області.

Натепер у результаті проведених досліджень, зокрема інтернет-тренінгу з формування комунікативної компетентності та успішного спілкування, а також інших навчальних програм лабораторії сучасних інформаційних технологій навчання у віртуальному освітньому просторі, є всі підстави для аргументованої позиції з приводу наявності суттєвих навчально-психологічних можливостей у дистанційних навчальних курсів і занять, що здійснюються у мережевому просторі Інтернету з використанням сучасних інфокомунікативних і мультимедійних технологій. Такі навчальні курси та заняття виявляють себе як перспективний, зручний та економічний підхід у сфері застосування педагогічної психології та інших наук [7; 9; 12].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дистанційне навчання: психологічні засади : монографія / М.Л. Смульсон та ін. ; за ред. М.Л. Смульсон. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 240 с.
2. Жичкина А.Е. О возможностях психологических исследований в сети Интернет. *Психологический журнал*. 2000. Т. 21. № 2. С. 75–78.

3. Иванов Д.В. Виртуализация общества. Санкт-Петербург : Петербургское востоковедение, 2000. 96 с.
4. Львова А.И., Рязанцева И.А. Интернет-тренинг как новая возможность групповой психологической работы. Москва : МГУ, 2004. URL: http://flogiston.ru/articles/netpsy/inet_training (дата звернення: 09.01.2019).
5. Максименко С.Д. Психологічні проблеми модернізації освіти в Україні. *Психолог*. 2005. № 6. С. 3–6.
6. Мунтян П.А. Влияние сети Интернет на развитие человека как психологическая проблема. URL: http://www.library.by/portalus/modules/psychology/readme.php?subaction=showfull&id=1106588195&archive=&start_from=&ucat=15&category=15 (дата звернення: 09.01.2019).
7. Назар М.М. Интернет-спілкування як чинник особистісних змін у юнацькому віці : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 ; Ін-т психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. Київ, 2010. 396 с.
8. Назар М.Н., Мещеряков Д.С. Когнитивный базис создания модели респондента. *Научный поиск* : сборник научных работ студентов, аспирантов и преподавателей. Ярославль, 2013. Вып. 13. С. 153–159.
9. Назар М.М. Потенціали інтернет-тренінгів для оптимізації психологічного стану студентів. *Психологія і особистість* : науковий журнал. Полтава : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2013. № 1(3). С. 120–130.
10. Смульсон М.Л. Психологічні особливості віртуальних навчальних середовищ. *Технології розвитку інтелекту*. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2012. URL: http://psytir.org.ua/upload/journals/3/authors/2012/Smulson_Maryna_Lazarivna_-_Psychologichni_osoblyvosti_virtualnyh_navchalnyh_seredovysh.doc (дата звернення: 09.01.2019).
11. Maheu M., McMenamin J. Telepsychology Best Practices. New York : Oxford University Press Publication, 2012. 300 p.
12. Suler J. The Psychology of Cyberspace. New Jersey : Science and Technology Center of Rider University, 2007. URL: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/psycyber.html> (дата звернення: 09.01.2019).
13. Wolfe C.R. Learning and Teaching on the World Wide Web (Educational Psychology). URL: http://www.amazon.com/Learning-Teaching-World-Educational-Psychology/dp/0127618910/sr=1-25/qid=1170252735/ref=sr_1_25/002-7584631-3852814?ie=UTF8&s=books (дата звернення: 09.01.2019).

УДК 37.013:159.9

DOI 10.32999/ksu2312-3206/2019-1-29

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СУБ'ЄКТИВНИХ ОЦІНОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОСВІТЬОГО ПРОСТОРУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Острянюк Т.С., к. пед. н.,
доцент кафедри соціальної роботи

Чернігівський національний технологічний університет

Щербата В.Г., к. психол. н.,
доцент кафедри загальної, вікової та соціальної психології

Національний університет «Чернігівський колегіум імені Т.Г. Шевченка»

Робота присвячена аналізу проблеми психологічної безпеки освітнього простору в умовах інклюзивного навчання. Проаналізовано фактори ризику психологічної безпеки в інклюзивному освітньому середовищі. Проведено емпіричне дослідження суб'єктивних оцінок батьками психологічної безпеки їх дітей в умовах інклюзивного навчання. Виявлено, що оцінка структурних компонентів психологічної безпеки інклюзивного освітнього простору «задоволеність», «захищеність» і «референтність» батьками нормативних учнів відрізняється від оцінок батьків учнів з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: психологічна безпека простору, інклюзивне навчання, діти з особливими освітніми потребами.

ОСТРЯНКО Т.С., ЩЕРБАТА В.Г. ЭМПИРИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ СУБЪЕКТИВНЫХ ОЦЕНОК ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОСТРАНСТВА В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБУЧЕНИЯ

Робота посвящена анализу проблемы психологической безопасности образовательного пространства в условиях инклюзивного обучения. Проанализировано факторы риска психологической безопасности в инклюзивной образовательной среде. Проведено эмпирическое исследование субъективных оценок родителями психологической безопасности их детей в условиях инклюзивного обучения. Выведено, что оценка структурных компонентов психологической безопасности инклюзивного образовательного пространства «удовлетворенность», «защищенность», «референтность» родителями нормативных учеников отличается от оценок родителей учеников с особыми образовательными потребностями.

Ключевые слова: психологическая безопасность пространства, инклюзивное обучение, дети с особыми образовательными потребностями.